

Gevangenis, ultiem middel?

Zijn er alternatieven mogelijk voor detentie?
Minister GEENS wil een bladzijde omslaan

- ▶ België jarenlang op de vingers getikt voor inhumane detentie
- ▶ Masterplan voorziet in modernisering
- ▶ Minister wil minder dan 10.000 gevangenen

Erik DE SMET

De sociale onrust onder cipiers stond de voorbije weken in de schijnwerpers, maar daarbij werd voorbijgegaan aan de vraag of gevangenisstraf nog wel zin heeft. Achter tralies radicaliseren jonge moslims, drugsverslaafden en andere gedetineerden komen zelden beter uit de cel.

Marcel bracht lange tijd door in de gevangenis. „Detentie doet veel met je”, getuigt hij. „De samenleving sluit je uit. Het is het kwadraat van door vrienden uitgesloten te worden. Als gedetineerde kun je je rol als vader of moeder niet vervullen. Je komt terecht in een totalitair systeem, waarin iedereen hetzelfde moet doen en je voor alles toestemming moet vragen. Los van de feiten die iemand pleegde, is dat buitengewoon zwaar.”

„Sinds 2005 is er een wettelijk kader voor de rechten en de plichten van gedetineerden”, zegt Guido Verschuere, gewezen directeur van de Centrale Gevangenis in Leuven. „Dat gaat uit van het normaliseringsbeingsel. Met uitzondering van de vrijheidsberoving moet het leven in detentie zo normaal mogelijk verlopen. Gelovigen moeten kunnen praktiseren, ouders met hun kinderen kunnen spelen. De bedoeling is ook dat de

schade die de detentie zelf aanricht en de wrok achteraf zoveel mogelijk worden beperkt.”

Marcel is niet tegen het systeem van gevangenis als middel om met zichzelf en zijn misdaden in het reine te komen, maar hij meent dat niemand de gevangenis verlaat als een beter mens. „Het systeem is immers niet gericht op verbetering, enkel op opsluiting. Ik geloof in ons rechtssysteem, maar dat is niet goed in re-integratie. Iemand een timeout opleggen heeft zin, iemand lang opsluiten niet. Studies wijzen uit dat straffen van meer dan zeven jaar geen positieve invloed hebben. Moeten we niet streven naar kleinere gevangenis?”

Kunnen we ons systeem dan beter maken? Guido Verschuere: „De gevangenis is een uitvinding van de Verlichting en dus niet eens zo oud. Het was een stap voorwaarts in de vermenschlijking van de bestraffing. Gevangenisstraf zou echter het laatste

„Niemand komt beter uit de gevangenis. Wij zijn niet goed in re-integratie”

middel moeten zijn, maar de publieke opinie wil celstraffen zien. In de realiteit worden straffen tot drie jaar vaak niet uitgevoerd en kan het dragen van een enkelband nu door een rechter worden opgelegd als een op zich staande strafmaatregel. We moeten meer inzetten op lang gestraften, op hun persoonlijke detentieplan dat gericht moet zijn op re-integratie in de samenleving.”

Wat denkt het beleid daarover? Met een masterplan wil minister van Justitie Koen Geens (CD&V) de overbevolking in de gevan-

genissen terugdringen en alternatieven voor de klassieke strafuitvoering bieden. „De achterliggende idee is tweeledig”, verduidelijkt Geens. „Enerzijds moeten we de bestaande gevangenis moderniseren, want ze zijn verouderd. We moeten er ook nieuwe bouwen en de infrastructuur herdenken. Anderzijds komt er een strikte scheiding tussen geïnterneerden en gedetineerden. Jarenlang werd ons land op de vingers getikt voor een inhumane detentiebeleid. Die bladzijde wil ik, samen met de regering, omslaan.”

De minister wil tegen het einde van de legislatuur minder dan 10.000 gedetineerden en dat terwijl de publieke opinie schreeuwt om strengere strafuitvoering. „De publieke opinie kent de situatie in onze gevangenis niet”, antwoordt Geens. „België telt meer gedetineerden dan Nederland. Er zitten veel kortgestraften met minder dan een jaar achter de tralies. We zullen die straffen afschaffen en vervangen door werkstraffen en ontwenning. Zesendertig procent zit in voorhechtenis, het hoogste percentage in Europa. Een gevangenis lijkt wel een hotel zonder boekingslimiet. We moeten sneller berechten.”

Koen Geens tot besluit: „Weinigen weten dat veel gedetineerden nog enkel komen slapen in de gevangenis. Straks zullen er transithuizen zijn waar gedetineerden het laatste deel van hun straf kunnen doorbrengen, om beter terug te kunnen naar de samenleving. Kortom, we hebben heel wat werk voor de boeg. Waar een wil is, is echter een weg.”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

De nieuwe gevangenis in Andenne. Is nieuwbouw daadwerkelijk een verbetering? © Belga Image

STANDPUNT

Luk VANMAERCKE

Zelfvertrouwen

” Wordt u dat negativisme ook stilaan moe? Wij, Vlamingen of Belgen, hebben de kwalijke gewoonte om negatief over onszelf en ons land te praten, maar de jongste tijd loopt het echt de spuigaten uit. Sinds de aanslagen van 22 maart gooien media en publieke fora werkelijk alle remmen los. We leven nu zelfs in een *failed state*, een mislukte staat dus. Excuseer? Mag het misschien iets minder?”

Zeker, we gaan momenteel door een moeilijke periode, met nogal wat tegenslagen tegelijk. We krijgen de kostprijs van de financiële en economische crisis maar niet weggewerkt, de werkloosheid daalt trager dan gehoopt, de economische groei is te zwak. De internationale vluchtelingenstroom bereikte vorig jaar ook ons land. We werden getroffen door blinde terreur. Dat zijn stuk voor stuk problemen die we niet mogen minimaliseren.

We schijnen echter te menen dat dat alles typisch Belgisch is. Alsof andere landen geen crisis kenden, niet moeten besparen, niet kampen met werkloosheid, geen vluchtelingen opvangen of immuun zijn voor terreur. Het volstaat nochtans om gewoon even om ons heen te kijken om vast te stellen dat deze en aanverwante problemen alom aanwezig zijn. Het kan hier en daar wat minder of wat meer zijn, maar de trends zijn gelijklopend.

Wat dan met het protest tegen het beleid? Er zijn toch betogingen en stakingen alom? Een politiek oordeel over het beleid vellen we hier niet, *KERK & leven* is het blad van de Vlaamse kerkgemeenschap. Feit is wel dat andere landen, met andere regeringen, kampen met soortgelijk protest. Of regeringen nu links, centrum, of rechts zijn, het ongenoegen regeert nagenoeg overal. Dat is vanuit democratisch standpunt zorgwekkend, maar in geen geval is het typisch Belgisch.

Overigens, even zorgwekkend is de trend om zich in toenemende mate tegen de Europese Unie te keren. Terwijl de problemen waarmee we kampen (crisis, vluchtelingen, klimaat, terreur...) stuk voor stuk internationaal zijn, schijnen almaar meer mensen te geloven dat ze zich moeten terugplooiën op hun eigen land of streek. Kijk maar naar de Britten, die er volgende week mogelijks voor kiezen uit de EU te stappen. Het is nochtans zonneklaar dat we in de toekomst juist méér zaken op Europees of mondiaal niveau moeten gaan aanpakken. Dat echter even terzijde.

Terug naar België. Ons land een *failed state* noemen, getuigt van zware zelfonderschatting, misschien zelfs van masochisme. De feiten spreken het alvast tegen. We zijn een hoog ontwikkeld en welvarend land, met een sterk uitgebouwde sociale bescherming. Ons onderwijs en onze gezondheidszorgen zijn van een zeer goed niveau. We genieten van veel overheidsvoorzieningen en een dicht wegwegenet. Wie een kijkje neemt in de statistieken van de OESO of Eurostat, ziet dat België op tal van cruciale criteria goed scoort. In het *World Happiness Report* (de geluksscore van alle landen ter wereld) staan we op een mooie achttiende plaats.

U moet zich eens inbeelden dat we in Congo, Bangladesh of Haïti zouden gaan klagen over het slechte land waarin wij leven. Of in Syrië, Irak of Afghanistan. De mensen zouden ons daar stomverbaasd aankijken. Is het trouwens niet ironisch dat we beweren in een mislukte land te leven en tegelijk klagen dat te veel vluchtelingen hier van het goede leven willen komen genieten?

Laten we toch ophouden met die zelfkastijding. De uitdagingen waarvoor we staan, zijn ernstig, maar niet onoverkomelijk. Wat we echt missen, is een gezonde dosis zelfvertrouwen, overgoten met een scheutje trots. Trots op wat we in het verleden konden opbouwen, zelfvertrouwen voor wat we daaraan nog kunnen toevoegen. Met gratis pessimisme bereiken we niets, we grommen onszelf de dieperik in. Zijn we het niet aan onze kinderen en kleinkinderen verschuldigd om wat meer geloof in de toekomst uit te stralen?”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be